

Wa we lirde, wa we deje hoe we zonge, wa we zeje

Colofon:

Jan Driesen

alias Dries. van Dommele

Charles Fonteijn

alias Carolus

Mientje Kwinten-Evers

Joke Peels-Mollen

In-mekaer-geknutseld

Joop van Appeldorn

Uitgave van

Heemkundekring Weerderheem

Inhoud

1. Woordje vurraf

Dries. van Dommele

2. Vastenaovend

Mientje Kwinten-Evers

3. Waor gebeur!

Dries. van Dommele

4. Valkeswird

Carolus

5. Van Gimmestiek nar fitnis

Joke Peels-Mollen

6. De koei-j bùite doen

Mientje Kwinten-Evers

7. Moetje

Dries. van Dommele

8. Rooi-j Köpke

Carolus

9. Bellonnekartje

Mientje Kwinten-Evers

10. Op de werkvloer

Dries. van Dommele

11. Trug nar vruger

Joke Peels-Mollen

12. Volkslied van

Börkel en Schaft

Mientje Kwinten-Evers

13. Vadders haand

Dries. van Dommele

14. 't Engels Kerkhof

Joke Peels-Mollen

15. Unne vredeswens

Carolus

16. Bladblaozer

Dries. van Dommele

1. Woordje vurraf.

Naò 't suukses van vurrig jaor bij 't ùitbrenge van ons volwasse boek mee ceedee, "M'n moeders taol", Zôô gezeed, zôô geschreve, zèn we mee achterin begonne mee 't schrèève van ons zesde buukske : "Goe-d gebekt in ei-jge dialect". Want d'r is vraog nur en dè ievert òn. 't Is plezierig te hurre dè deez buukskes zô gewild zèn en dan ok wèèd bùite Valkeswird terèècht komme, zelfs in Canada en Nuuw-Zeeland. Dè kan naovraog lij-je. D'r zèn wij van Tongval hil friit mee en zeker ok mee de ònvraoge die 'r binnekomme vur 't vurdraoge van ons dialect. Want let wel, dialect mondeling overgebracht lot oe nog bèèter hurre en vuule hoe gevarieerd ons moederstaol is.

Schòn is't. Zeker vur degeen die 'r vur ope stòn, die 't wulle pruuve, opnèmme en durgèève. Durgèève, krèk des naomelijk ons doelstelling. Ons buukske nummer zes kan oe al 'n hil eind op goei-jkommende weeg hèllepe.

't Is hil streng geskriend, ù perdon, gecontroleerd, zôdèt hèndig onder de kerstbom kan. 'n Goei-j gelegendigheid um 't kadoo te gèève.

Dè g'r veul plezier òn magt belèève. Naomes de werkgroep Tongval

Dries. van Dommele.

2. Vastenaovend

Vrouwke 't is vastenaovend, ik kom nie thous vur 't aovend, 't aovend in de maoneskèn, as vadder en moeder nèr bed toe zèn. Ja, ja, 't gat wir op vastenaovend henne. Dees is 'n lieke wa veul van ons nog kenne.

Vastenaovend is nouw carneval geworre.
En 'n vaastetrummelke klinkt nie bekend mir in de orre.

Op woensdag 'n askrùiske gan haole in de kerk.
Nee, nee...herringhappe is dan 't werk.

Toch moete we nie vergète,
dè er op dees wirreld nie overal genoeg is te ète.

Dè er mense zèn die honger lij-je.
en iedere dag vur hun lève moete strij-je.

Ok in ons land hebbe mense soms zurge,
nie over ète, mèr over de zin van 't lève van murge.

Gelukkig zèn er mense die hulp gève,
um ok vur dees groep iets te bieje um verder te lève.

Over alle ellende nie te lang zeure,
we kenne bèter de mense wa opbeure.

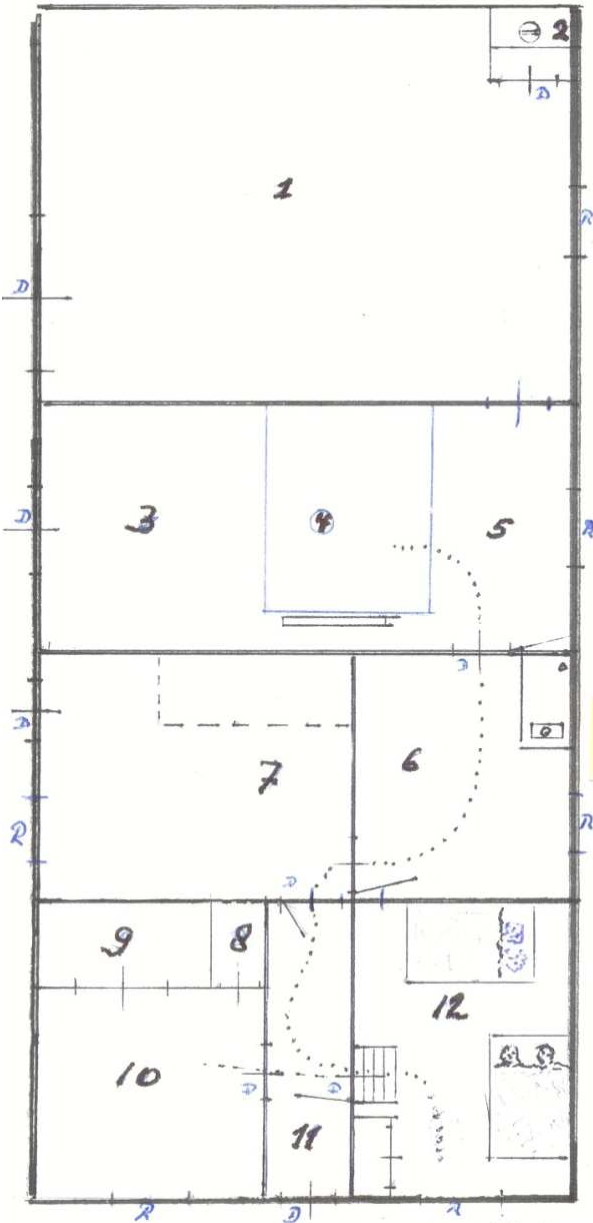
Vastenaovend houwe... en alles loslaote,
mèr let erop....alles mee-j maote.

Mientje Kwinten-Evers

Uitleg

Thous	= thuis
maoneskèn	= maneschijn
lieke	= liedje
veul	= veel
vaastetrummelke	= vastentrommeltje
wirreld	= wereld
murge	= morgen

- 1. schuur
- 2. pleej
- 3. koei-jestal
- 4. koei-je
- 5. vurstal
- 6. bēkeuke
- 7. keuke
- 8. durloop
- 9. bedstee
- 10. goei-j kammer
- 11. gang
- 12. opkamer
- R = raam
- D = deur
-
koei-j-loop

Peperstraat 24 , jaren veertig

3. Waor gebeur!

De plattegrond die ge hier òntreft hì te maoke mee 't hier volgende verhaol. 't Is de plattegrond van de langgèèvelboerderèj, nummer 24, in de Pèèperstraot in Valkeswird. 't Is daor wor nouw de booling sti. 't Verhaol wà hier volgt, speult z'n ei-jgen af op deez boerderèj in de jaore 1942–1943. De boerderèj ston mee de koggèvel òn de Pèèperstraot. Op de boerderèj wònde de weuw Moeke Dielis mee 'n hùishaawe van aacht keinder. Moeke Dielis en d'n oudste zoon plus 'nne knèècht deje de boerderèj. De mèskes en 'nne jongere zoon werkte op 't sigarefebriek. Iin dochter war thùis vur 't hùishaawe mee te doen mèr èèvegoe–d nog vur in de stal en schuur of zô noddig op 't veld.

Ok d'aander die nur 't febriek ginge hielpe nao febriekstèèd vollop mee um 't boeregeduu–jke in stand te haawe. 't Waar 'n hard labeur mèr ze wiese allemol goe–d van umstòn en zôô bliif 't boerderèjke van Nol Dielis, die mee z'n negenendertig jaor al waar komme te stèèrve vort bestòn. 't Waar in deez hùishaawe dètter iet gebeurde wà niemus nie zal geleuve. Iet wà'k allang is op pepier heb wulle zette.

Moete weete: op d'opkammer sliepe de mèskes, Mien en Nolda en Anna en Nellie, wà te zien is op de plattegrond. Bove hun, op de zolderkèmmes sliepe Truus en Trees, Wim en Jan en de knèècht Frans Bèckers. Op 'nne zekere nacht in 't naojaor, alles waar in die–pe rust, wier iin van de mèskes wakker en mènde iets gehurd te hebbe. Mèr gezond muug gewerkt te hebbe overdag, slopte dur alles henne. Mèr nii, heuren bèslaop mènde ok iet gehurd te hebbe en stiet heur wakker. Hurde gè dè ok ? Ja, wè kan dè zèn ? D'r waar iets of iemus op 't opkammer. D'r moet iemus op de pot zeker. Nii hurt dan, kèkt is te goei–j.

De straotlamp die bè hun vur 't hùis ston wierp 'n bietje licht binne dur 'n spleet van de overgerdèene en toen, toen ze de slaop is goed ùit hun ôôge vriive, wisse ze nie wà ze zage en verschôôte ze z'n eige bekant 'nnen liesbreuk. Ziede gè ok wa ik zie, vroeg d'iin d'aander. Ja, zouw dè kanne. Nouw 't kon wel degelijk blijk 't toen ze echt goe-d wakker ware, zôiet zouwe ze van z'n lèèvedaog nie mir mee maoke. Want, wà stond daor op de opkamer? Ge zal't nie geleuve, mèr vaast langs hun bed ston daor toch 'n lèeves grôte koei-j, mee de kop nur de raom en de kont t'r hogte van 't kopènd van 't liddiekant. As 't bist mee zonne stèrt zouw dörve zwèi-je zouw Anna die rèecht in heur gezicht krèege. Mèr Anna en Nellie lage bekant op mekaar, stokstijf tege de muur òn. Onderwelle ze als mèr nur bove riepe : Wiim, Wii-iim !!!! d'r is 'n koei-j op 't opkamer.

Wim wakker geschote wis nie wà tie hurde. Ge bent toch gek gèllie zì tie, moks dè de kat mèr wijs. 't Waar ei-jgelijk ok onbegrèpelijk, want moete wete zô'n opkamer moeste mee 'nne trap van vier of vèef treej op terèecht komme en die koei-j moes èevegoe-d via diejen trap daor terèecht gekomme zèn. Wim toch mèr de knèecht, Frans Beckers, wakker gemoks en zij holder de bolder in hun ondergoe-d nur beneje. Ze stonne finaol òn de grond genaogeld toen ze bè d'opkamer ònkwame. 't Bist kos nie gedrèi-jd (zie schrijflijsjt) worre en moes durrum aachterùit van d'n trap af en vervolges beneje òngekomme uurst mee de kont de goei-jkamer in um linksum te kanne mee de kop nur de keuke en zôô wijer terug de stal op.

En dan gebeuren 'r ok nog aaltè van die onverwachte dinge. De koei-j schampte van unne traptreej af wordur ze 'n stuk ùit d'n treej trapte en onder al 't gehannes mee dè bist viel Frans Beckers z'n onderbroek op z'n vuut vanwege dè d'n èllestiek sprong.

Mèr wor ze nog 't miste bang vur ware in de goei-jkammer, gebeurde alsnog in de keuke. Daor liet de koei-j 'n flinke vlaoi valle, die nur alle kante ùitin spetterde op de rooi-grijze plavùize vloer. Sjonge sjonge, 't waar net of 'r zònne aawverwets e mèstsproeier in de keuke waar geweest. 't Zat gelèèk onder de stront. Mèr toen waar dè bist nogal is gaaw op de stal en kos 'r gepoetst worre en waar deez aventuur tèène.

Hoe hai-j zôiet nouw kanne gebeure zalde oew ei-jge afvraoge. Op iin of aander manier waar 't bist losgebroke en is't òn 't dole gegòn, terwel 'r dur puur stom toeval alle deure ope stonne richting d'opkammer. Ok durrum moes 'r dieje plattegrond bè um t'iin en t'aander duidelijk te maake en via de stippellijn dieje koei-jelôp òn te gèève.

En as g't nie geleuft : Deez kan naovraag lèi-je bij de mèskes en Frans Beckers, ze zalle oe gèèr te woord stòn.

Dries. van Dommele

Uitleg

Hì	= heeft
wor	= waar
weuw	= weduwe
vur	= voor
geduui-jke	= gedoetje
labeur	= hard werken
umstòn	= omstaan, aanpakken
blijf	= bleef
dètter	= dat er
wà'k	= wat ik

d'opkammer	= de opkamer
wier	= werd
iin	= een
muug	= moe
slopte	= slaapje
nii	= nee
bèsloop	= bijslaap
hurde	= hoor je
hurt	= hoort
te goei	= goed
vriive	= vreven
kanne	= kunnen
liddiekant	= ledikant
wà tie	= wat hij
gèllie	= jullie
gedrèi-jd	= gedraaid
durrum	= daarom
tèene	= ten einde

4. Valkeswird

Valkeswird wà is dè eigelijk vur 'n dörp en wà zèn 't vur mense die daor wôône, en wor stòn ze vur. Ja, wordt 'r dan gezeed, 't is 'n gewôôn normaol dörp meej gewôôn gemoedelijke zaachtaorige mense. Echte Brabanders die houwe van rust en gezelligheid zô as de miste mense hier in de Kempe. Zô komme ze bij de miste mense misschien ok wel over, mèt toch lijke ze ok wir nie erg op die bildjes van Sara of van dieje kontente mens in Eersel. Nee! Ik vèèn 't toch 'n apart slag vollek, de gèèr vur op stì en òn de weg timmert, um zô z'n eige te kenne laote zien òn dander mense op deez wirreld.

Dè waar vruger al zô en nauw nog steeds. Denk mèt is òn de valkevangers die hier vruger bizzig ware. En lotterhenne de sigare die hier gemokt wiere en over hìl de wirreld bekend en verspreid wiere. Ja 't stì echt wel op de kaart dè dörpke van ons. En nog steeds stòn de mense hier gèère vur op. Want as 'r ok mèt erges iet gedòn of opgericht wordt, mènne ze dè dè hier ok moet kenne en dan liefst nog wà schònner en grutter.

Zô hedde hier 't karneval meej alles wà 'r um henne hangt. Want warre ze hier nie iin van de uurste die 'nne vrouwelijke prins han ? Dè zaagde zelfs in Duitsland nog mèt amper. En wor wor 't Brabants kampioenschap tonpraote gehouwe. Ja krek hier. En wor wordt 'r nog erges zò'n bedevaort gehouwe zôas hier in Valkeswird meej al die pelgrims die te voe-t nòr Handel gòn, meej al die pèerde en hùifkarre die 'r achter òn komme. Dan hedde hier ok nog is de rally- en de motercross, 't bloemecorso, Jan Tops meej z'n pèerde, de fietsers en lôôpers van Diekirch nor Valkeswird, d'n truckrun en nie te vergèète Jo d'n Uurste meej z'n ònneuzel keinder

waovur snoep ùt de kerktorre wordt gegoi-jd. En in de zang- en muziekwirreld telle we toch ok wel 'n bietje meej.

We hebbe Frank Robberscheute meej z'n jazz-orkest, de Sjawies meej z'n iinmans orkesje. En verder 'n goei-j hèrmenie, en veschillende muziek- en zangkoore. We han zellefs 'n zangeres die vur ons land meej deej òn 't songfestival en wie waar d'r ok al wir verliefd op Jonh Travolta en al die zangers en zangeresse van tegeworrig die overal bekend zèn. En al die sportkampioene, ja zelfs wirreldkampioene die 'r zèn geweest of nog zèn. Ja we han zellefs nog oit 'n prófessionele wieler- en toffeltennisploeg hier in Valkeswird. Dan hedde ok nog is de veschillende gilde's en aander verenginge die z'n best òn de weg timmere. 't Zèn 'r gewôon te veul um op te noeme.

D' r gink ok wel is iet mis as ze wir is iet op pôte wouwe zette. Mèr ge moet mèr zô denke nie geschote is altij mis. Verder hedde netuurlijk ok nog al die prestige prejekte die ze hier nir gezet hebbe, denk mèr is òn 't nèèj gemintehùis en d'n Hofnar. 't Hee dan wel 'n par euro gekost mèr nauw magge die dan ok best gezien worre. Wà de polletiek hier in Valkeswird betreft dur hoof ik öllie nètuurlijk niks mèr over te vertelle, d'r hebbe jaore geleeje de

krante al vol over gestòn en nog steeds is't af en toe nie um òn te hurre of te zien van wà ze 'r van bakke.

Zô ziede mèt wir is dè hier in Valkeswird altij wel iet te zien of te belèève valt. (Dur word hier dan ok bekans iedere wèèk wel iet op pôôte gezet, ge ken 't zô gek nie bedenke of 't moet hier ok kenne.) Mer ja zô zèn de mense nauw iinmol hier in Valkeswird . Mèt van d'n andere kant blèève 't toch ok mèt wir gewôôn gemoedelijke en tevreeje mense die bij d'r eige denke 't zal zô wel moete en verder gewôôn z'nnen eigeste gang gòn en mèt afwochte wà 'r volgende wèèk wir te belèève valt.

En wà m'n eige betreft. En al ben ik 't 'r nie altij meej iins wà hier allemol gebeurt in Valkeswird. Toch vuul ik m'n eige as geborre en getôoge Valkeswirdse mens nog steeds goe-d op m'n gemak. En wôôn 'r dan ok nog steeds gèère en in volle tevreejenheid .

Carolus

Uitleg

Wor stòn ze vur	= waar staan ze voor
bildjes	= beeldjes
gèèr of gèère	= graag
bissig	= bezig
lotterhenne	= later
vèèn	= vind
schônner en grutter	= mooier en groter
ja krek	= ja juist
faliekant mis	= helemaal fout
öllie	= jullie
iinmol	= eenmaal

5. Van gimrestiek nar fitnis

Vruger, hil vruger, zôê in de jaore firtig han we nog ginne gimrestiek op school. Die brûin nonne, op hun trippe, konne netuurlek gin gimrestiek gève en 'n gimrestiekguffrouw war d'r nie en as ik àn die drie gewôên guffrouwede denk, zie ik ze 't ok nog nie doen. Mèr in Valkeswird konde wel nar gimles. Inne kiir in de wèèk en dè kostte 'n dùbbeltje per uur. Daor zal ze ok nie rijk van zèn geworre. Guffrouw van Gulick hitte ze en ze ha d'r gimzaol achter hun huis in de Stesjonstraot. Dè waar in 'n aaw sigarefebriek. Orspronkelek gebaawd dur Lurmans, 'nne sigarefabrikant ùit Eindove en latter zaat 'r Van Veldhoven & Van der Heijde in. In 'n stuk van dè gebaaw zaat Van Gend & Loos toen. Iederiin wis dè te vèine. We lirde 'r van alles. Op de brug, àn de ringe, over de banke, de klimrekke en in de touwe. We moeze veul dinge goe-d oefene want we zouwe 'n ùitvoering gève op de sportvelde bij 't V.S.V.terrein, dus bij de Bosùile. (Dè hiet nouw SV Valkenswaard)

Hillemol achter in de bosse opzèij van d'n Eindoveseweg. Spannend war dè. We ware allemol 'tzelfde àngekleed. Zwarte ploi-j-rok, wit bloeske, zwarte laang kouse en daorover witte sokke meej gimschoe-n. Ziede't vur oe. Hil wa anders as tegeworrig meej z'n gestroomlijnde pakke of pèkskes. Veul mense kwame kèèke. Schòn fotoos zèn 'r van.

Mèr dan nouw. Ondertusse is 't "Fitnis vur 55-plussers" geworre ! Telt 'r nog mèr 'n par jaor bij, want ze blèève jaore meejdoen. Zô'n frèèl jong ding stit'r vur. Meziek àn, zô'n praotding vur durre mond en daor gòn we dan. Fiks de pas 'r in, suur plas, wel te verstòn. Dan veur tik, zij tik, achter tik. Kniehef, bilslag. Net zôlang toe we

wèrrem gedrèjd zèn. Vat urst mèr 'n slökske watter, dè is tegeworrig ok zô in de modde. Veul en op tèèd drinke.

Dan worre alle spiere gekneed. Wa we vruger lirde, biceps, triceps, borst-, buik- en bilspiere, alles kumt àn de beurt. Op oewe rug liggend in de lucht fietse en nie zô hil flùiw, nie iin menuut mèr wel vèèf. Kèi-jkepot en 'nne kletsnatte rug is 't resultaat. Goe-d dèt'r nie allemol van die jong galleperds bij zèn, want dan han we 't naokèèke. Meej de stèps, zô hiette die dinge in goe-d nederlands, is 't al krèk inder. D'r op en d'r af, lings um, rèèchs um, oew kùite en oew bovebiin worre 'r hillemol trillerig van. Mèr dan gòn we nar de leste vèèf minute toe. We krèège 'n aander zoekt meziekse te hurre, 't licht gi ok wa minder. Dan magde plat op oewe rug, ieder op z'nne èigen handoek op 'n dun matje. Zij du ok meej, du trouwes alles meej. Oge dicht, zô hèndeg meugelek gòn ligge. Dan gòn ontspanne, van oew rimpels in oewe vurkop, via oew ooge, oewe mond, borst, heupe en knieës nar oew tiin. En zij prot hil stillekes alsmèr dur. Dur oew neus inaojeme, tusse oew lippe ùitblaoze, 'n schòn kleur verzinne um oew innerzjie op te laoje en gô zômèr dur.

D'r zèn 'r bij die gewôôn in slaop valle. Ik ben nog steeds te ongedurrig moet nog veul lirre. Mèr verstand kumt meej de jaore, dus d'r is nog hoop. Zochjes komme we dan wir overeind en dan worre wij dur dè jong ding bedankt umdè we zô hard gewerkt hebbe. Al kwebbelend gòn we àn de koffie. 't Sosjale gedilte kumt dan nog. Van daorùit kunde al die ploeteraars zien op de lopende band, àn de rieme of gewichtheffe, mèr dè is meer vur de liefhebbers, mij nie gezien.

Fluks en vrolijk kanne we'r wir 'n hil wèèk tege. Mèr ge moet 'r wel wa vur doen.

Joke Peels–Mollen

Uitleg

Brùin nonne	= Zusters Franciscanessen
trippe	= houten schoenzolen met riem
stesjonstraat	= stationstraat
frèèl	= frèle, slank
praotding	= microfoon
suur plas	= op de plaats
kèi–jkepot	= doodmoe
galleperds	= jongelui
zòòcht	= zacht
inaojeme	= inademen
kanne we'r	= kunnen we er

6. De koei-j bùite doen

Begien mei-j begient 't bè ons altè te kriebelen. Is 't wiir goewd genoeg um de koei-j nèr bùite te doen. En stit er al genoeg gras in de wei-j. Vruger moes 't ok echt goei-j wiir zèn want as de koei-j nèr bùite ginge kwame ze ok nie mir binne. Ze worde an 'n touw nèr bùite gedan. Dè is 'n helster um zunne kop mee-j 'n touw eran um te lèi-je. Dees helsters worde zelf gevlochte van touw. Ze (de koei-j) spronge wel wà mèr ge moest ze goewd vaast houwe. In de wèi-j worde het touw um zunne kop geknupt en mogge ze los. Wan gespring war dè. 's Aoves worde ze gemolke, mee-j dezelfde touw um unne wèi-jpaol gebonde en dan konde an de gang mee-j emmer en melkstoel. Latterhènne toen er mee-j 't melkmachien gemolke worde, moeze ze dè melkmachien van de stal umbouwe op 'n melkkèrke. Daor worde de koei-j ok an vaast gebonde en zôô machinaal gemolke. Um de koei-j te lokke krège ze kuukskes. Dè zèn geperste brokke wur ge 'n stuk af kent brèke. De romme worde dur 'n zèè-j gedan. Hil vruger war dè unne theedoek die ge mee-j wasknipkes in 'n romkrùik hingt. De krùike mee-j romme ginge mee-j nèr hous de emmers en zèè-j worde mee-j watter umgespuuld en bliive in de wèi-j. De krùike worde vervoerd op unne transportfiets. Toen er miir koei-j en en ok miir krùike kwame ging dè mee-j perd en kaar of mee-j den traktor. Dan worde de romme van 's aoves in de koelbak gezet. Dè war unne bak wur watter in kon, dicht bè de put. De romme worde dan afgekoeld en 's mèrges ginge de romme meteen mee-j de romkaar-rij-er nèr 't boterfabriek. Die-je romkaar-rij-er was iemes die de rit haai-j mee-j inskrève en dan vur 'n jaor.

As de koei-j in 'n ander wèi-j moeze umdè 't gras op war worde ze an dè melkkèrke gebonde en ok nog gelèi-jd. Soms war de bè ons 'n hil end. Van de Bintjes erges an de Dommel nèr de Luikerweg. Kwamde 's mèrges öt de wèi-j hai-j Grutje vur ons werme cacao.

Dan konde vlug nèr de skool. As de koei-j in mei-j dan bùite warre moeste de stal skonmaoke. Alle mèst eröt, spinne jaoge en skrobbe. Niks gin hôgedrukspùit, mèr unne borstel en skrobber. Alles zùiver, dan kon de bovekant van de muur gewit worre mee-j kalk. De onderkant worde mee-j tèèr ingeborsteld. Dan war ie de hulle zomer skon.

As nouw de koei-j nèr bùite gan, zèn ze nog hil blèè-j. Ze renne rond mee-j de start umhog. Dè is èltè wir 'n skon gezicht.

De stal witte en tère is er nie mir bè en werme cacao 's merges zo vruug hebbe we ok nie mir.

Mientje Kwinten-Evers

Uitleg

Begien	= begin
Helster	= halster
Geknupt	= geknoot
Melk-kèrke	= melk karretje
Kuukskes	= koekjes
Romme	= melk
Zèè-j	= zeef
Wasknipkes	= wasknijpers
Romkrùik	= melkbus
Hous	= huis
Transportfiets	= fiets met voor aan het stuur 'n bak waar twee melkbussen op stonden
Romkaar-rij-jer	= vervoerder van de melkbussen
De Bintjes	= toponiem voor gronden aan de Dommel
Grutje	= oma
Werme cacao	= warme chocolade melk
Eltè	= altijd

7. “Moetje”

'n Tèdje geleje kwam ik langs 'n vurtùintje gefietst wor in 'n grôôt bord waar gezet mee de volgende tekst : Wij zijn pas getrouwd, 't is 'n moetje. Nouw zalde oew èi-jge afvraoge wurrum zô overduidelijk hiervan kennis gegeve. Volges mèn moete de jongelù-i-j in kwestie 'r dikkels op geweze zèn dè dè grôôte schand waar vruger en moete ze gedocht hebbe daor dörve wij gerust mee vur d'n dag te komme. Mee de aachterliggende gedaachte van : vruger! vruger ! mee zunne flùiwekul. Mèr man, 't is toch zôô, as twii jonglù-i-j, unne jonge en 'n mèske, ieder van zo'n duzend wèèke, in de fleur van hun lèève mekare tege komme en de vonk slù over, dan is dè toch hartstikke schòn. As ze dan nao verlôöp van tèèd steeds meer nur mekare toegroei-je, hun harte finaol kolke van 't onstùimige bloe-d dè dur hun donder jaagt, vanwege 'n brandend alles verschroeiend verlange nur mekaar, dan....dan....dan, dan, dan **moet** er iets gebeure.... En dan gebeur 't dik ok tegeworrig. En wà is 'r dan mis mee zegge ze dan ok nog as ge staopelzot bent op mekaar. As dè dan wortel schiet, nuuw lèève vortbrengt en ge bent nog nie getrùidw ? Dè makt toch niks ùit. 't Is toch veul schònder as 't keind d'r is, dè ge dè keind mee kant nemme nur 't gemintehùis op oewen trùidwag. Schònder bevestiging van elkaars verbond kande toch nie levere òn d'n ambtenaar van d'n bürgerlijke stand. Schilt hun de helft in 't aantal regels en vraoge die tie moet stelle.

Krèk jè, zô denkt sommige jeugd daor over en gòn daorin soms hil wèèd. Ik heb is gehurd van 'n jong koppel dè femiellie en vriende ùitnòddigde op h'n ònkommende brölluft, wor op de ùitnoddeging de volgende tekst ston:

Wij Bram en Sophie gaan trouwen. Het is een moetje. Wij zouden het fijn vinden als jullie met ons dit heugelijke feit wilt vieren. Dan en dan, daor en daor.

't Brödje waar al in de derde mōnd en 'n half jaor lotter kriige alle brölluftgaste van toen 'n schòn gebortekortje. Met grote vreugde geven wij u kennis van de geboorte van onze dochter. We noemen haar Moetje. D'n ambtenaar van d'n börgelijke stand, die 't keind moes inschrèève, vroeg nur de naam van 't keind en kriig ok te hurre, ze hiet Moetje. U zegt Moetje ? Met 'n d of met 'n t ? Gò, die vraog haj Bram nie verwocht mèr hij wis z'n eige aorig te redde en vroeg òn d'n ambtenaar, as ge hôôge nôôd hed en as ge dan hil erreg moet is dè dan mee d of mee 'n t ? Dat is dan 'n t dus zì d'n ambtenaar. Nog meer name ? wouw hij weete. Malpie-Mei-j, zì Bram. Malpie-Mei-j ? Kun je dat eve voor me spelle, vroeg hij.

Ge hed toch zeker wel oit van de Malpie gehurd en van de mōnd tusse april en juni, vroeg Bram. Ja zeker, sprak de ambtenaar. Dan wordt het dus Moetje Malpie Mei. Krèk wà ge zegt, zì Bram, zôô is't. Hoe bedoel je, vroeg de ambtenaar. Krèk wà'k zeg, zì Bram. 't Is 'n moetje van op de Malpie op 'nnen dag in mei-j. En zôdoende hiet ons dochter Moetje Malpie Mèi-j. Snapt't, vroeg Bram. Jà-jaa : zee d'n ambtenaar hil vurzichtig. Mooi, zì Bram, dan witte nouw ok vort wor jong hèi-jkneuters van dòn komme en daormee waar de zaak afgeslote
Dè jonk vollek van tegeworrig toch, ge zòd ze toch wà doen, niewaor ?

Dries. van Dommele

Uitleg

Zalde	= zul je
twii	= twee
dè	= dat
slù	= slaat
schòn	= schoon, mooi
nur	= naar
as	= als
nuuw	= nieuw
mokt	= maakt
dietie	= die hij
krèk jè	= juist ja
hil wèèd	= heel ver
gehurd	= gehoord
brölluft	= bruiloft
brödje	= bruidje
kriige	= kregen
zì	= zei
ge hed	= je hebt
zee	= zei
witte	= weet je
vort	= voortaan
wor	= waar
van dòn	= van dan
ge zòd ze	= je zou ze

8. Rooi-j köpke

't Waar in z'n klèèn dörpke hier vlak in de buurt wor deez verhaoltje zich afspulde. Zò'n dörpke wor iederiin elkaor nog kende, al waar dè nie altij bij z'nnen echte naam, want hiil veul mense han 'r unnen bijnaom. Zô wier Jantje van d'n bovemister, Jantje Griffel genoemd, Pietje Janse daorentege wier Pùiske genoemd, dè kwamp umdè 't zò'n klèèn dik poemelke waar. En Bart Wolfs noemde ze Bor de Wolf, um dèttie z'n grôôte bakkes haj. Verder waar d'r nog Hanneke Blök, de vrouw van de klompemaaker en Kiske van de mölder de zoon van de môôlenaor en wie kende 'r nie Mie Kwebbel ! Hoe ze echt hiete dè wis eigenlijk niemes nie, mèr 't waar 'n echte mouwkont die nauw krek alles wis te vertelle van wà 'r in 't dörp allemol vurviel. En nie tevergèete 't rooi-j Sientje die òn de rand van 't dörp wònde. 't Waar de wùw van Jan van Baokel mèr iederiin noemde hur zô vanwege d'r rooi-j haor. D'r klèèndochter die ok rooi-j haor haj en nor heur vernoemd waar, wier durrum rooi-j köpke genoemd.

't Waar 'n schòn promp meidje van zò'n duzend wèèke. Die dan ok dur iederiin best gezien mog worre. Hiil wà jong kèèrels han 'r alles 'n öögske òngewaogd, mèr ze haj tot op hede de bôôt nog steeds af wete te houwe, ze haj nog tèèd zat von ze zellef. De miste mense in 't dörp deeje 't trouwes 't liefst wà kalmkes òn, ze hiele nie zô van al dè gejakker en gejaog zôas in de grôôte stad. Ze han genoeg òn d'r eige meej al z'n vur en teges die ze tege kwame in 't lèève van alle dag en lèèfde dan ok gewôôn d'r eigeste lèève.

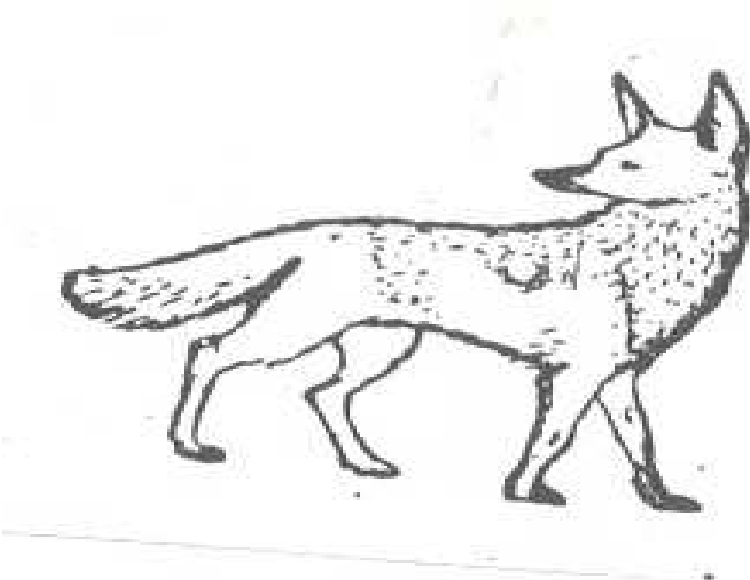
Zô rèège de daog zich òniin toe dètter in iins iet vurviel wor 't hiil dörp van over z'n toere raakte en wor nog wèèke lank over geprot wier. 't Spulde zich af net 'n wèèk na de jaorlijkse kermus. 't Waar op 'nne zonnige dag in augustus dè 't rooi-j köpke bij d'r eige

docht laot ik tachtmiddig mèr wirris nor grutjes gòn, want dè 's al wir ettelijke weèke geleeje dè 'k daor henne gewist ben.

Ze zeej dan ok, nao dè ze 't middigèete op han, tege d'r moeder dè ze nog efkes nor grutjes wouw gòn. Des goe-d m'n keind zeej ze dan ok, mèr as ge bedinne gèt vergèt dan nie um de bôdschappe meej te nemme die 'k heb klaor gezet. Dès goe-d, zii ze en efkes lotter zagde ze dan ok ònkùiere meej 't bôdschappemèndje òn durren èrrem.

Onderwege, 't waar zô wà hallef weg, zag ze òn de rand van unne slôôtkant ettelleke strùike meej van die schòn grôôte brembezies stòn. Laot ik 'r mèr wà plukke vur grutjes, want die mukt 'r altij van dieje lekkere sjem van.

Net toen ze wir òn wouw gòn, kwamp Bor de Wolf vurbij gerèje op z'n ouw brommerke. Ze deej mèr net of ze um nie gezien haj, want ze vòn 't zonne stiekemerdd. Hij kos heur soms ze glèùperig ònkèèke dèsse 'r kouw rillinge van kreeg. 't Waar dan ok net ùnne wolf in schaopklèèr.

Bor die allank achter heur òn zat mèr gen schèèn van kans mokte waar daor ze kaod over geworre en haj z'n eige vur genomme dèttie ze iirdaogs welles te graoze zouw nemme. Toen ie dan ok zag dè 't rooi-j köpke op weg waar nor 't hùiske van't rooi-j Sienjtje, reej ie 'r zô vlug as't mèr kos 'r nor toe en sloop vervolges hiil stillekes nor binne. Wor ie't rooi-j Sientje brutaolweg overmisterde, ze vastbond, 'nne prop in durre mond stopte en in de bessemkaast opslôôt. Toen efkes lotter 't rooi-j köpke kwamp òngelôôpe zag ze dè de aachterdeur ope stòn en liep niks vermoedend nor binne. Ze wouw net roepe van grutje wor bende! Toen ze vast wier gevat en tege de grond gesmete wier d'r Bor de Wolf en hoe ze ok tegespartelde en 't hiil hùis bij-iin kweek, 't hielp niks.

Hij waar gewôôn veuls te stèrrek vur heur. Gelukkig vur heur kwamp net op dè môment Jan Prinse de zoon van d'n boswachter vur bij, die heur um hulp hurde roepe. Hij vloog nor binne, viet dieje smirlap bij z'n sodemieter en verkocht um toch 'n oplawaoi-j zô dèttie metiin vur pampes gink. Saome hielpe ze grutjes, die ok goe-d vurschote waar, ùit de bessemkaast, wornà de pliesie 'r bij gehold wier, die d'n Bor dan ok metiin achter slot en grendel stopte. Gossiemeine wà haj ze geluk gehad, dè net op dè môment Jan Prinse vurbij waar gekomme anders waar ze zeker en vast verkracht geworre. Ze bedankte 'm dan ok z'n best.

Gelukkig is't allemol nog goe-d afgelôôpe en lèkt de rust wir 'n bietje truggekiird te zèn in 't dörp. Zô ziede mèr wir is, dè nie alle vertelselkes sprookjes zèn. Al zit 't 'r toch dik in, dè 't misschien toch nog as 'n sprookje zal eindige. Want as 'k de geruchte mag geleuve die de ronde doen in dörp is Jan Prinse goe-d op weg um d'n echte prins te gòn worre van 't rooi-j köpke, want die twii vrij-

je tegeworrig dè 't stobbert, as we te minste Mie Kwebbel magge gelèùve.

Zôdè we iirdaogs nog 'nne grôôte brùiloft te gemoet kenne zien.
Dus tot op 't fiist zalle we dan ok mèr zegge ..

Carolus

Uitleg

klèèn dörpke	= klein dorpje
bovemister	= hoofd der school
hiete	= heten
niemes	= niemand
kek	= juist
wuw	= weduwe
òniin	= aaneen
detter	= tot dat
henne	= henen
gewist	= geweest
bedinne	= dadelijk
èrrem	= arm
brembezies	= bramen
sjem	= jam
unne	= een
lekt	= lijkt

9. 'n Bellonnekartje

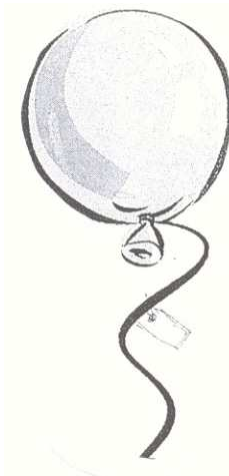
Op unne skonne herfst-èitigge zondiggemiddeg lie-p ik dur de wei-j bè de dreugstande koei-j. Dè zèn de koei-j die efkes nie gemolke worre vur 't kalve. Ik zag iet rooi-js ligge, mee-j 'n wit kartje eran. 't War 'n stukske bellon, 't kartje war wa nattig mèr ik kos 't nog goewd lèèze. 't War van 'n meske öt Nijmegen mèr de lèèf-tè war 'n bietje radsel-èitig.

(24 jaor) Ik docht wa doei-j ik er mee-j, want 'n bellonnekartje wurd bè ons altè trug gestuurd. Of 't moet nie mir te lèèze zèn. Ik bekèèk 't kartje nog is goewd. 't Moes nèr Helmond gestuurd worre nèr 'n vlaoi-je zaak. En al rond lôôpende lie-t ik mèn gedaachte gan en ik zag me al mee-j zo'n vlaoi-j. Thous kommende hai-j ik mèn gedaachte gauw op pepier gezet.

.....vlaai uit Helmond,
is voor diegen die dit kaartje vond.
'n Heerlijke lekkernij,
wij houden van appel of rijstebrij.

Dit rijmke mee-j 't bellonnekartje en mèn adres natuurlijk in 'n envelop gedan en gauw nèr de post gebrocht. Nouw mèr afwochte of ik meskien toch 'n vlaoi-j krèèg. 'n Bellonnekartje kan soms wà te weeg brenge.

Zò han we unne kèèr 'n verhaoltje erbè gedan, dè we dè kartje nog net han kanne redde öt unne koei-je mond. Lot toch dieje jonge unne prijs krège, nie vur de wijdste afstand mèr vur 't skonste verhaoltje. 't Kranteknipsel mee-j de foto krège we thous gestuurd.

Ok krège we unne kèèr 'n foto van 'n pas getrùwd stelleke. 'n Hil end Bels in (Franstalig) die hadde die bellonne los gelaote mee-j de brùiloft.

't Is eigelijk al iet biezonders as dè kartje gevonde wordt. Bè ons hebbe ze ok dikwels zat mee-j gedan en mèr inne kèèr iet gewonne. Toen hai-j 'n vrouwke öt Wirt in hurre moestuin tusse de kolle 't kartje gevonde en ze warre bè ons toen zò blèè-j.

Durrum sture wij altè zo'n kartje trug. Hedde vur 44 eurocent toch wir iemes blèè-j gemakt.

Mientje Kwinten-Evers

Uitleg

Bellonnekartje	= ballonnenkaartje
skonne	= mooie
herfst-èitigge	= herfstachtig
dreugstande	= droogstaande
kos	= kon
radsel-èitig	= raadselachtig
bietje	= beetje
lot	= laat
Bels	= België
Wirt	= Weert
iemes	= iemand

10. Op de werkvloer

Ze ware allebèi-j in dienst van Bart Verviere
En werkte bij meneer Harmse op kantoor, tusse de pepiere

Zè moes geregeld bepolde pepiere bij-jin zien te haawe
En hij van tèèd tot tèèd, wir aander stukke zien vaast te haawe

Zôdoende kwame ze mekare, beroepshalve, geregeld op de
werkvloer tege
En wà blijk nao verlôôp van tèèd, die twii ware mekaar nog lang nie
ongenege

Hij kwaam aaltè piekfijn, puntgaaf vur d'n dag
Zè inigszins belege, wa stijf, 'n bietje straf

Hij docht, wà is ze schòn gevörremd en slank
Zè docht, wà is ie pienter, mee 'n lijf zô stevig en rank

Zè viel finaol as unnen blok vur hum
En ok hij waar in de korste kirre um

Ware ze èfkes nie van dienst, ware ze mistal nie wèèd van mekare
En kosde gè iets van toenadering, tusse die twii ontware

Onderwèlle 't bedrijf dan toch wel vorthobbelde
Kosde èfkes ternao die twii op de werkvloer zien vrij-je dèt
stobberde

En zeg nouw **nie** 'n paperclip.....'n paperclip saome mee 'n
pinèèske kan toch noit ie-t worre

Want gistere is in meneer Harmse z'n burolaoi, 'n **pepernèeske** geborre

Zôê ziede mèr wir is, cupido li zelfs in 'n burolaoi mee pèèl en boog op de loer

Deez waar 'n duidelijk vurbild van sex op de werkvloer

Dries. van Dommele

Uitleg

Bepolde	= bepaalde
bij-jin	= bijeen
bliik	= bleek
kosde	= kon je
dè't	= dat het
stobberde	= stofte
pinèeske	= punaise
pepernèeske	= kind van...

11. Trug nar vruger

De Amfu-club zou wir is op reis gòn. As gullie 't nog nie wit.... "Amfu" betiikend "Amerikaanse fuif" dus de "Amerikaansefuifclub" ging op riip. Meer as virtig jaor zèn we meej vier koppels geweest. Dus ze worre allemol al 'n bietje ouwer en helaas is iin van ons 'n par jaor geleje overleje. Meej 't gevolg dè we nouw meej drie stelle op pad zouwe gòn.

Hoe is dè zô gekomme. Vèèf jonges, gezwore kammeraoj vanaf de lagere school tot àn hunnen trùiw. Bang um elkaar ùit 't ôôg te verlie-ze beslote ze op de leste brùlleft dè ze ins in de drie mònd bij mekaar zouwe komme. De jongste van 't stel zag dè nie zô zitte en ie hokte af. Sunt !

Toen is die Amerikàanse Fuif tot stand gekomme. We zouwe ieder vèèf gulde ùitlegge, per stel dan, dan konne we vur twintig gulde 'n schòn fistje baawe. Meej koffie meej vlaai-j, 'n pötje bier, 'nne limmenade of 'n borreltje han we 'nne schònnen aovend. Sjips meej dipsausjes kwam toen al 'n bietje in de modde. De radio àn of 'n platje drèi-je, meer han we nie nòddeg. 't Gevolg is dè we sèins 1960 dè tot vendaog d'n dag hebbe volgehaawe. Alliin de cente hebbe we afgeschaft, daor klopte allang niks mir van.

Nao vèèf en twintig jaor wier 't idee geborre um saome is 'nne kiir op reis te gòn. **Inne** kiir op 'n aander slaope vonne wij wel genug. De manne moeze bovendien allemol werke dus 'n hiil wiekènd of 'n midweek, trouwes dè woord beston toen nog nie, zaat 'r nie àn. En de kèinder, die moeste ok erges laote. Brugge, Rixensaert, Antwèrrepe, Trier, de Voerstreek, Zeeland, Lobith àn de Rijn, Kalkar, overal zèn we al geweest en veul hebbe we gezien. Mèr we han 't wel slim àngevat, van d'n beginne dè we dè dinne zèn we

gòn spare. Iedere mònd legge we wà ùit, dè gì op 'n rèekening. Um de twii jaor hebbe we dan zat um 'r wir op ùit te trekke. Zô ok deez jaor.

Allemol aorig goe-d gezond, 't krakt en piept hier en daor wel is, mèr toch goed zat ter biin um te gòn. Iin koppel regelt dè dan en vur de rèest is alles 'n verrassing. Dizze kiir zèn we um tien ure vertrokke richting Bels. De koffie meej wèrrem wafels meej sùiker smakte goe-d in Massèijk op die wel hil schòn mèrt. Over allerlèi-j landweggeskes zakte we steeds verder nar 't zùi-je. We wizze nog steeds nie wor hènne. 't War hèèrfst, de zon scheen en de blaor àn de beum ware 'n lust vur 't ôôg. Ten lange lèste kwame we ùit bij " 't Hijgend Hert", hōôg gelege midde in de bosse en as ge goe-d keekt zagde Aake ligge. 'n Gezellig aawverwetst kefé, meej 'nnen hoop friemels en fratsels àn de muur. Zelfs 'nnen enorme zwijnekop, um bang van te worre. Mèr 't èète war d'r verdommes goe-d. Bloedworst meej gebakke appel en knèèn op z'n Limburgs, um mèr wa te noeme.

Goe-d voldòn zèn we uurst 'n eindje gòn lôôpe, dan is 't èète wà gezakt vurdè ge wir in d'n auto moet. Steeds wijer van huis ginge we. Tot iin van die manne zeej, we zalle toch nie nar vrouw

Bemelmans gòn zeker ? En jewel. We krigge Berg en Terblijt in 't zicht en de Geul en Geuhlem.

Nog èfkes de Cauberg genomme, ze hoefde nouw nie te fietse en toen stonne we vur de Geuhlemmer meule. **DE** plats wor ze meej z'n vijven bekant vijftig jaor geleje op de fiets op vekansie ware. Wa'n verrassing ! Och, kik toch, dè pèjke is 'r nog steeds en kik daarbove hebbe we toen foto's gemakt en kik daar sliepe we in 't hoi-j. Veul, hil veul zage ze trug. Binne gekomme wiere we enthousiast ontvange. We han de aaw foto's meejgenomme meej die jonge stoere knape van toen. Allemol in de laang korte broek tot op hun kniejes, allemol in de slipover, dè waar zeker toen de modde. Allemol op 'nne fiets zonder versnellinge want we praote wel over 1948 !!

Pas sins drie jaor ware 'r andere eigenaars in 't hotel. Mèr ze kende de familie van toen nog hil goe-d. En daar kwame de verhaole. Moeder Overste, zôas ze mevrouw Bemelmans noemde had 'r de wèind onder, onder dè jong grut. Op tèd binne anders kwam d'r niemir in en gin gerotsooi-j daarbove. De mèskes, as die 'r al ware, sliepe erges anders. Zô hurde dè. Dan 't verhaol van inne van hun, dèt ie z'n broek ha gescheurd. Gin aander bij zich hebbende, is goei-je raad duur. Mèr meej 'n par toespèlle waar dè gaaw verholpe. Nèt as toen, zèn we te voe-t langs de Geul nar Valkenburg gewandeld en in plats van 'n pilske toen, hebbe we nouw lekker koffie gedronke op 'n terras in de zon. We han 't verdiend. Valkenburg war ok de moei-jte wèrd. Schòn winkels, 't museum en op 't lèst "t Koetshoes". Dè kende ze nie van vruger mèr ge wierd 'r wel àn vruger herinnerd. Hèllige bilde, wijwatterbèkskes, koffiemeules, emajje kanne, aaw foto's, 't hing 'r zô vol as 'n pötje meej piere. Ze han 'r ok 'n goei-j kok gelukkig, want meej 'n leeg maog komde nie ver. Saoves trug op de Meule wir 'r z'n best geschranst en ternao, net as vruger hil wa pötjes gerikt. Meej 'n goei-j slaopmutske op tèd nar bed.

Vur we d'n anderen dag trug ginge nog efkes foto's gemakt op 't brugske achter de meule op dezelfde plats as bekant vijftig jaor trug. Wij, de mèskes, mogge 'r ok mee j op. Bofkonten zèn wij. Over Mestricht zouwe we trug gòn. Nao veul umleidinge belandde we in de perkiirgerage. Harstikke vol. We moeze wochte op ons beurt. Han ze vruger op de fiets gin laast van. In "De Oude Vogelstruis" han ze goei-je koffie. We han 'n gezellige ontmoeting mee j drie aawere kèèrels, ok aaw vriende van vruger, die iedere donderdaggemèrrege saome daor 'n goei-j glas wèèn kwame drinke. 't Goei-j lèève ten voete ùit. Schòn waar dè!

Mestricht hè toch wa ! Al die winkelstraote, die kerke, die schòn bewaorde gèèvels, die kefeeekes. Nao 'n karske àngestoke te hebbe bij Maria zèn we nar de Schatkammer van die aander grôôte kerk gegòn. Sjonge, jonge wan n'n hôöp gaawd en zilver en die krupte mee j diejen bewaarde hèllige. Ok Sint Antonnius han we gevonde, we han wel niks verlorre mèr inne van ons ha nog wa te smoeze mee j hum, zôdoende. Uitgerust hebbe we in de Kruisherekerk, die han ze umgebaawd tot hotel-restaurant. In de lounge (wà'n woord), die waar in iin van de zijkapelle, hebbe we 'n borreltje gedronke en ons zitte vergaope àn die mederne baaw binne in die kerk. Al dè gedoe moes 'r wir ùitgevat kunne worre as de kerk wir kerk zou moete worre !! Ge moet nie àn al die guldes denke wà 't gekost hè, wà nouw euroos zèn geworre. Toen konne we mee j goei-j fesoen richting Valkeswird. In Thorn zouwe we hèppie our haawe as we mekaor nie kwèèt zouwe raoke. Is dus wel gebeurd. Toch hebbe we mekaor op tèèd trug gevonde, um in Valkeswird op de mèrt deez schòn daag af te slùite. Zou Antonnius z'n èige d'r toch mee j gemoei-jd hebbe ? Dè we nog dikkels magge gòn.

Joke Peels-Mollen

Uitleg

Betiikend	= betekend
trùiw	= trouw, huwelijk
op riip	= op stap
Amerikàanse Fuif	= geld bijeenleggen voor 'n feest
op 'n aander slaope	= logeren
dè we dè dinne	= dat we dat deden
blaor àn de beum	= blaren aan de bomen
aawverwetst	= ouderwets
wijer	= verder
bekant	= bijna
pèèjke	= paadje
toespèlle	= veiligheidsspelden
wèèn	= wijn
ons zitte vergaope	= ons verstand verkeken

12. Volkslied van Borkel en Schaft

wijze: Cheerio.....

Weggescholen in lommer van
bomen en bos, ligt als een
diamant.

't Heerlijke dorpje Borkel en
Schaft, verloren in 't
Kempeland.

Boerenhuiskens die troepen
in buurten bijeen, midden in
veld en in wei.

En hoog boven alles steekt trots onze kerk, haar torentje hoog in de
mei.

Het riviertje stroomt krabbelend en klaterend voort.

Het molentje draait lustig rond.

En zwaluwen zwieren en blij tierelieren,

De vogels in 't lover rondom.

Refrein: Tussen beemd en bij ven,
In schaduw van eik en van den.
Troepen de huiskens tot buurten bijeen,
En al die gehuchtjes gevoelen zich een.
Daar we trots zijn naar Brabantse trant,
Op de adel van de boerenstand.
Op boer en boerinnen, hun grote gezinnen.
De trots van ons Brabantse land.

Als guirlanders doorkruisen de buurt en de streek, van Malpie tot
Barrier.

Hier strooide God 't natuurschoon uit, met kwistige hand en met
zwier.

In de Beken, de Pee, op de Achterste Brug, 't is overal zo schoon.
Voorste Brug, KleinSchaft, Hoef en Kapel, steken elkaar naar de kroon.

En Klein Borkel, 't Peutersend, de Achelsedijk,

't Heike, den Hoek en de Straat.

't Is alles een weelde waar God hiermee speelde

Waar je ook kijkt of ook gaat.

Refrein.

Hier heerst eenvoud en gulheid en hartelijkheid, vormen een hechte band.

Godsdienstzin uit zich hier in kinderlijk schoon, naar oude Brabantse trant.

En gebruiken van honderden jaren gelee, blijven bij ons in eer.

Gilde en Reidans en Boogschutterij, Paardesport en zoal meer.

Iedere zomer is hier ook dat echt boerenfeest,

Tussen hooi en de oogst.

Dan wordt ongedwongen, de vreugd uitgezongen.

Omdat dan de Gilde trakteert.

Refrein.

Mientje Kwinten-Evers

13. Vadders haand

Onze vadder z'n haand, wà hè'k ze dik gaøj geslòn
Hij waar meubelmaaker, ik mag wel zegge unnen hille goei-je
Jaorelang heb ik bij hum in de werkplats gestòn
Zôdoende hil wà meubelstukke van hum zien groei-je

In onze vadder z'n werkjaore waar massief èi-jke favveriet
Hij kende dur en dur de èi-jgeschappe van bôôm en plank
Z'n haand schiepe meubels op elk gebied
Zôdoende waar d'r bons thùis ok aaltè brôôd op de plank

Hoe dikkels hebbe onze vadder z'n haand, twii, vier of zes èi-jke
planke de werkplats ingedraoge
En daor handmatig op rùi w lengte afgekort
Mee de cirkelzaog op rùi w bridte gezaoge
Wir bij-jin gevat en bè 't schaofmesjien op 'n por schraoge gestort

Vervolges hebbe die haand 't
hout over de vlakbank gedreve
Zôô ok onder de vandiktebank
dur gevoerd
Naodien alles wir nur de
werkbank geheve
En daor 't aftiikenwèèrek
ùitgevoerd

Duzende kirres hebbe onze
vadder z'n haand d'n dùimstok
opegevaawe
Duzende kirres van achter z'n
orre 't potlôôd gevat

D'n dùimstok op of langs 't hout gehaawe
En mee potlood en winkelhaak maatvoering overgebracht op plank,
regel, stijl of lat

Dan hebbe die haand wor nòddig penne òngezaoge
Hebbe ze èève zôveul gaote geboord
'n Vèlgkèntje of lijstje òngeschaove
Alliin daor wor nòddig, zô dè alles krèk spoort

Naodien wier alles in mekaar gezet dur vaddershand
Zaagde losse diile tot complete meubels groei-je
Toffels, stuul, buffetkast of liddiekant
Wèèrek ùit vadders haand en z'n gistelek broei-je

Onze vadder z'n haand, hoe dikkels heb ik ze gaoi-j geslòn
Vurral as ze scheppend bezig ware
Dan zaagde mee gedreve vakmanschap iin of aander meubelstuk
ontstòn
En kosde bè onze vadder 'n enörme voldoening en lichte trots
ontware

Tot op hōoge lèèftèèd hit ie in de werkplats veul òn aander
weggeleerd
Onze vadder z'n haand deje alles veur
Hierdur wier ie in de werkplats allum gerespecteerd
Mèr, vadders haand verlorre langzaam òn kraacht en fleur

Toen onze vadder van ons ging schèi-je, zèn oew mee z'n alle òn
z'n stèèrfbed geweest
Hij zì, ge moet um mèn hènnegòn nie treure
Want zit ie, echt 't is mooi genoeg geweest
Lot 't nouw mèr gebeure

Hij hì ons allemol de haand nog vaast gehaawe
Sakkerdju, ondanks z'n innenegentig jaor waar 't um te janke
Toen ie ons ontviel hebbe we eerbiedig z'n haand saomegevouwe
En vol weemoed op ons haand te ruste gedraoge, tusse zes èi-jke
planke

Dries. van Dommele

Uitleg

Hè'k	= heb ik
dik	= dikwijls
gaoj geslòn	= gadeslaan
gestòn	= gestaan
hil wa	= heel wat
b'ons	= bij ons
rùiw bridte	= ruwe breedte
bij-jin	= bijeen
aftiikenwèèrek	= aftekenwerk
wor nòddig	= waar nodig
zaagde	= zag je
diile	= delen
stuul	= stoelen
gistelek	= geestelijk
kosde	= kon je
lèèftèèd	= leeftijd
hit ie	= heeft hij
zèn oew	= zijn wij

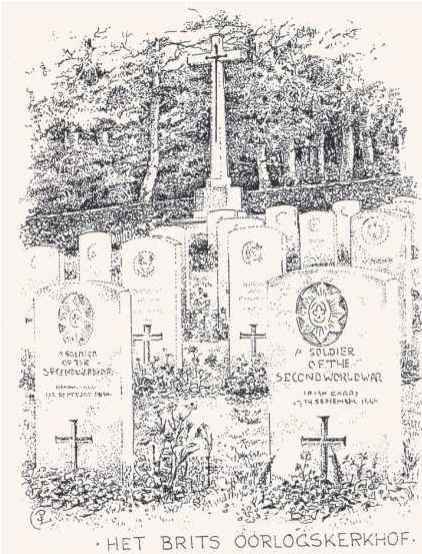
14. 't Engels Kerkhof.

Officieel de Britse begraafplaats te Valkeswaard. As ge van Bels komt en richting Valkeswird rijdt en ge bent de rotonde meej d'n afslag Børkel vurbij dan bende 'r bekant. Urst kredde àn de rechse kant 't vrugere kefee "'t Wit Pèrd". Tegeworrig is dè 'n pannekoekehuis. Daor vur de deur sti 't urste monnement wà àn de twidde wirreldorlog du denke. Hier hèd zich nogal wà afgespuld op d'n elfde september negentienvier en virtig. Vanaf Lommelbrug (in Bels dus) kwame 'r twii autokes meej vier Engelse soldaote meej 'n rotvaart Nederland binne gereje um te kèèke of de brug over de Dommel in Valkeswird wel 'n tenk kon haawe. As ge dieje karsrèchte weg vur de geest halt snapte nie dè ze dè gedörrefd hebbe. An wirskante van dieje weg krioelde 't nog van de Dötsers. Toe àn de bosrand bij 't Aardven zèn ze geweest, toen zage ze net 'n Dötse tenk over de brug komme. Ze wizze zat. Ze ginge in zonnen achterùit razzend snel trug. Bij "'t Wit Perd" gekomme zèn ze efkes gestopt en stonne ze verwonderd over al dè vollek wà d'r war. Meej allemol rôôd-wit-en blùiw en oranje en de vlag hing al ùit. Die mense dochte echt... de bevrijding kumt 'ràn. De hil wèèk han ze't schie-te in de verte toch al gehurd. Toch wiere ze gewarschouwd dur die Engelse um alles mèr wir gaaw weg te doen, veul te gevarlek. Al zigzag rijend zèn ze in minder dan gin tèd truggesjeesd en hilhùids in Lommel àngekomme.

"DE DAG" kwam pas op 17 september negentienhondervier en virtig.

Mèr we ware op weg nar 't Engels Kerkhof. 'n Par honderd mèèter verder, richting Valkeswird, vèinde àn de linkerkant van de weg de Britse Begraafplats. Schòn gelege midde in de bosse, 'n oase van

rust. Alliin de vuggelkes hurde 'r en de wèind in de beum, verder niks.

't Verkeer slòtte gewôôn bùite. Net as soldaote stòn de grafstienne in 't gelid. Bluumkes erbij, 't gras schòn gemèi-jd en verder gegrieseld. Goe-d onderhaawe ligget 'r. Twiihonderdtwiientwintig jong mense, jonge kèèrels, in 't Brabantse gesneuveld om ons te bevrijde, ligge hier begrave. Hoeveul van die jonges zouwe 'r toen al oi-jt bùite Engeland zèn geweest ? Meschien wel ginnen inne.

Zô li hier ok John Hulmes 20 jaor. Hij war meej z'n bruur Arthur, in juni, in Frankrijk àn land gekomme. Haj zich dur Frankrijk en Bels gevochte en war Valkeswird gepasseerd. Arthur war in Helmond terèècht gekomme en hurde daor van zènne commendant dè z'n bruur in Bèèst lag. Al diejen tèèd han ze mekaor nie gezien. Of ie gin verlot kon krèège um 'm op te zuuke, haj ie gevraoge. Jewel, dè kon. Mèr d'n bas zeej, dèttie bèèter tot d'n andere mèrrege kon wochte, want d'r wier nogal zwaor gevochte rond Bèèst. Mèr toen hoefde 't niemir. Umgekomme war ie àn 't kenaal. Hij wier latter dus, meej veul aander, in Valkeswird begrave.

In 1994 komme twii zusjes, Mary en Dorothy, vur d'n urste kiir nar Holland. Nao vijftig jaor gastvrèèj ontvange en ondergebracht bij Valkeswirdse mense. 'n Bietje verbitterd ware ze wel, wurrum moes die jongste bruur hier toch dôôdgòn ?

Dè hebbe ze dan ok in 't gedenkboek geschreve. Mèr op d'n dag van de 50-jaor Bevrijding hebbe ze pas beseft wa de bevrijding vur **ons** hì betiikend.

Al die jong kèinder meej 'n grôôte witte dahlia, stônne vur 'n graf van **hun** jonges. D'r is wa afgejankt. Toen hebbe ze nog 'nne kiir in 't boek geschreve, nouw konne ze 'r vreej meej hebbe. In Engeland hebbe ze noi-jt beseft wa bezetting wilde zegge. Dè kan ok nie.

Di is mèr **iin** verhaol van de meer as 200 aander soldaote.

Nouw is 't al meer as vierenzestig jaor geleje en nog steeds magge we nie vergèète wa we àn hun te danke hebbe.

Joke Peels-Mollen

Uitleg.

Bels	= België
bekant	= bijna
afgespuld	= afgespeeld
kon haawe	= kon dragen
beum	= bomen
ze wizze zat	= ze wisten genoeg
zunnen aachterùit	= zonder te keren terug rijden
ginnen inne	= niet een
slötte	= sluit je
gegrieseld	= geharkt
vèinde	= vind je
ginnen inne	= niet een
lì	= ligt
zeej	= zei
dèttie	= dat hij
Bèèst	= Best (dorp aan het Wilhelminakanaal)
betiikend	= betekend
gejankt	= gehuild
noi-jt	= nooit

15. Unne vredeswens

'n Hil schòn kerstfist allemol en veul geluk in't nèèje jaor
dè wense we 'n ieder toe zô saome òn elkaor.

'n Jaor is wir verbij gegòn hoe stòn we 'r nauw vur
't zouw toch bèèter moete gòn mèr we gòn gewôôn mèr dur.

Ja zunne vredeswens meej kerstmus heb ik al dik gehurd
en wor we nor verlange, mèr word dè oit verhurd.

Want wà vrede in de wirreld en 'n klèèn bietje geluk
dè hôte zôveul mense mèr diejen hôôp die gi vaak stuk.

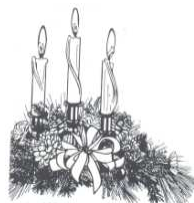
De èrremoe-j in de wirreld de misdaod um ons heen
't heej nie veul geholpe wà doen we daor nauw meej.

Want ne wirreld zonder orlog heej de mensheid noit gekent
d'r waar ok noit echt vrede dè is wà mèr beklemt.

Dus gao mèr nie te veul òn't plenne op 't ende van 't jaor
mèr stikt elkaor de haand toe dan kum 't vur mekaor.

Want 'n nèèjaor sti wir vur de deur meej wir 'nne nèèjen dag
in de hôôp um lank te lèève liefst zonder tegeslag.

Durrum wens ik öllie allemol 'n hiil gelukkig jaor
en 'n hiil gezellig kerstfist in vriendschap meej
elkaor.

Carolus

16. Bladblaozer

Unnen bladblaozer òn de bar zat alsmèr te klaoge
Over te wennig bladvallende daoge
Toen zee kastelein Sterke
Moete op 't gemintehùs gòn werreke
Kande 't hil jaor dur die ambtenare is wà
meer wèind in hun broek jaoge.

Nouw nouw, dieje kastelein dörreft.

Dries. van Dommele

